

صفر تا صد راه اندازی صندوق خانوادگی

به مناسبت روز ترویج فرهنگ قرض الحسنه

از فوتوفن تاسیس یک صندوق جمع و جور فامیلی، نوشتن اساسنامه، انتخاب مدل مالی صندوق و ... گفتیم

ZENDEGI - SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
دوشنبه ۱۴ اسفند ۱۴۰۲
۲۳ شعبان ۱۴۴۵ • ۴ مارس ۲۰۲۴
شماره ۲۱۴۴۵
۲۶۶۴

علیرضا کاردار | روزنامه نگار

پرونده

از دیرباز فرهنگ قرض دادن و قرض گرفتن، یکی از سنت های حسنه ای بوده که به خصوص ایرانیان با آن شناخته می شده اند. عملی که می توانسته یک زندگی را نجات دهد، کاسبی را از ور شکستگی بر هاند، زوجی را به خانه بخت بفرستد، مستاجری را خانه دار کند، مقدمات کار یک بیکار را فراهم کند و ... در آیات و روایات هم پاداش بسیاری برای قرض الحسنه (یا همان وام بدون بهره) بر شمرده شده است. مهم ترین پاداش قرض دادن در سوره تغابن، آیه ۱۷ آمده: «اگر به خدا قرض الحسنه دهید، آن را برای شما چند برابر سازد و شما را می بخشد و خداوند تشکر کننده و بر دبار است.» در آیه ۲۰ سوره مزل هم بعد از نماز و زکات، به قرض دادن به خدا توصیه شده ایم. به این معنی که هر که قرض الحسنه بدهد، گویی به خدا قرض داده و معامله کرده است. علاوه بر این آیه ها و آیات دیگر قرآن که خداوند امر به قرض دادن کرده و از ثواب آن گفته، روایت بسیاری هم در این باره وارد شده است. به عنوان نمونه پیامبر گرامی اسلام (ص) فرموده اند: «شبی که به معراج برده شدم، دیدم که روی در بهشت این چنین نوشته شده بود که صدقه ۱۰ برابر پاداش دارد و قرض الحسنه ۱۸ برابر. به جبرئیل گفتم چرا قرض الحسنه برتر از صدقه است؟ گفت چون قرض گیرنده همیشه به خاطر نیازش وام می گیرد، ولی سائل تقاضای کمک می کند، اگر چه بی نیاز باشد (میزان الحکمه)». یکی از راه های قرض دادن، راه اندازی صندوق های قرض الحسنه در خانواده یا بین همکاران و دوستان است. به خصوص این روزها که شرایط وام گرفتن از بانک به مراتب سخت تر و البته سود بانکی هم بیشتر شده است. شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۹۸، روز ۱۴ اسفند را به عنوان روز ترویج فرهنگ قرض الحسنه در تقویم رسمی کشور ثبت کرد. به همین بهانه در این پرونده از ریز و درشت راه اندازی یک صندوق قرض الحسنه جمع و جور خانوادگی خواهیم گفت. شاید این صندوق کوچک، روزی گسترده شود و افراد بیشتری از آن سود برده و ما را هم دعا کنند.

قدم اول | راه اندازی صندوق

صندوق های قرض الحسنه خانوادگی تقریباً پای ثابت بسیاری از جمع های ماست. صندوق هایی که برای گره گشایی از کار اعضای فامیل یا همکاران تاسیس شده است. افزایش روحیه همکاری، صله رحم و جمع کردن پس اندازهای کوچک و تبدیل آن ها به یک سرمایه چشمگیر، به اضافه قابلیت اجرایی بودن آن در جمع های کوچک، از مزیت های صندوق های فامیلی است.

اولین گام برای تشکیل یک صندوق قرض الحسنه خانوادگی انتخاب اعضا و سپس نام آن است.

با این کار هویت صندوق از ابتدا تعیین می شود. پس از آن نوشتن اساسنامه

است. برای این که اساسنامه

تدوین شود لازم است پنج یا هفت

نفر از اعضای فامیل که قصد

عضویت در صندوق را دارند با

رای بقیه اعضا انتخاب شوند.

این افراد باید در باره تبصره ها

و بندهای اساسنامه به توافق

برسند. البته به این معنی نیست

که بقیه افرادی که جزو این گروه

نیستند، نمی توانند نظر بدهند،

اما نهایتاً اعضای انتخاب شده

به اساسنامه اعتبار می دهد. در نهایت

باید مدل مالی صندوق مشخص شود که در

یک بخش به طور مفصل توضیح داده خواهد شد.

قدم دوم | نوشتن اساسنامه

روش نوشتن اساسنامه هر صندوقی با صندوق های دیگر می تواند تفاوت هایی داشته باشد. این کار از ایجاد اختلاف و سایر مسائل حاشیه ای و مشکلات جانبی جلوگیری می کند. توصیه می شود که در اساسنامه این موارد را لحاظ کنید:

۱. شرایط ورود اعضا به صندوق، مثلاً اقوام درجه یک و دوم می توانند به عضویت دربیانند یا افرادی که در یافتی ماهانه آن ها از مبلغ مشخصی بیشتر باشد یا کسانی که یک معرف از اقوام داشته باشند و ...

۲. پس از آن باید مشخص شود که مدیریت صندوق با چه کسی یا کسانی باشد. همچنین نحوه پرداخت حق الزحمه مدیریت باید تعیین شود. یکی از مواردی که باعث شکست کار صندوق های قرض الحسنه فامیلی می شود، تعیین نکردن کارمزد است. اگر تعداد اعضا زیاد شد و کار حسابداری آن مخصوصاً با گذشت چند سال، پیچیده شد، حتماً یک کارمزد بین ۴ تا ۵ درصد تعیین کنید. داشتن یک حسابدار پار موقت با دفتر ثبت معتبر از ضرورت های ادامه کار است که حقوق آن ها باید از محل این کارمزد تامین شود. افتتاح حساب و سازو کار پرداخت وام و دریافت اقساط هم باید در اساسنامه قید شود. همچنین تعیین افراد معتمد و امین تا مشخص شود در صورت بروز مشکل برای حل اختلاف به چه کسانی باید مراجعه کرد.

۳. مشخص کردن سهم، قسط و دوره های واریزی، نکته بعدی است. این مبلغ می تواند برای همه یکسان باشد یا این که می شود بر اساس پول واریزی افراد، چند دسته بندی انجام داد که همه بتوانند مشارکت کنند. می شود واحد سهم را مشخص کرد

و هر کس به اندازه توانش چند واحد سهم بخرد. مثلاً هر سهم را ۱۰ هزار تومان قرار داده که در آن صورت کسی که یک سهم دارد، یک شانس قرعه کشی و کسی که ۱۰ سهم دارد، یعنی یک میلیون تومان در صندوق می گذارد، ۱۰ شانس قرعه کشی خواهد داشت.

۴. باید فرایند وام مشخص شود. پرداخت وام یا قرعه کشی ها در چه بازه های زمانی صورت گیرد و وام به چند نفر تعلق خواهد گرفت. تعیین مدلی که وام و اقساطش پرداخت و دریافت می شود که این مورد را بعداً به طور مفصل توضیح خواهیم داد.

۵. مبلغی به عنوان رسوب صندوق لحاظ شود تا در مواقع ضروری به افراد زیر فشار مالی تعلق گیرد. همچنین چون صندوق خانوادگی است می توان از رسوب صندوق برای مناسبت هایی چون بیماری، درگذشت، ازدواج و ... هزینه کرد تا هم گره از کار اعضا و اقوام باز شده و هم ماهیت صله رحم صندوق پر رنگ شود. در یکی از مدل های مالی می توان مبلغ صندوق را در حسابی پس انداز و از سود ماهانه آن برای چنین خرج هایی استفاده کرد.

۶. بهتر است مبلغ دوره ای نسبت به مرحله پیشین افزایش پیدا کند که البته این مورد باید با توجه به شرایط اعضای صندوق بررسی و تصویب شود. این موضوع باعث کم رنگ شدن تورم و افزایش ارزش وام خواهد شد.

۷. سیستمی برای گزارش دهی منظم به اعضا تعریف شود تا تمامی افراد در جریان امور قرار بگیرند. همچنین افرادی برای پیگیری امور مالی و پرداخت ها تعیین شوند. برگزاری مجمع سالانه برای بازنگری فعالیت های اعضا و انتخاب دایسه نفر به عنوان بازرس هم نکاتی است که باید در نظر داشته باشید.

قدم سوم | انتخاب مدل مالی صندوق

معمولاً صندوق های خانوادگی از دو مدل مالی استفاده می کنند. یکی وام ضروری و دیگری وام دوره ای. در وام ضروری به این صورت است که اعضای صندوق هر ماه مبلغ سهم خود را پرداخت می کنند و این مبلغ در صندوق ذخیره می شود. پس از مدتی که معمولاً ۶ ماه یا یک سال است، هر یک از اعضا که نیاز به وام داشت، درخواست داده یا در صف متقاضیان جامی گیرد تا نوبت دریافت وامش برسد. مدل وام دوره ای هم به این صورت است که هر ماه اعضا سهم خود را پرداخت کرده و سپس قرعه کشی شده و وام به اعضا داده می شود. در این حالت هیچ پولی دست صندوقدار نمی ماند و رسیدگی به حساب و کتاب این روش هم ساده تر است. ضمن این که اعضای صندوق خود را موظف می دانند هر ماه مبلغ سهم خود را حتماً پرداخت کنند و نیازی به پیگیری های زیاد برای دریافت سهم از آن ها نیست. حتی می توان اول هر دوره قرعه کشی کل اعضا را انجام داد تا ترتیب دریافت وام مشخص شود. سپس هر ماه وام یا وام ها به فرد یا افراد پرداخت شود. در صورت قرعه کشی، اعضای صندوق باید بدانند قرعه کشی به چه صورتی انجام می شود. بهتر است برای این کاریک قرار حضوری بگذارید و مقابل همه اعضا قرعه کشی انجام شود. یا می توانید از مراسم قرعه کشی فیلم برداری کرده و در شبکه اجتماعی به اشتراک بگذارید. یکی از ترندهای این مدل وام، این است که نفقات اولی که در قرعه کشی انتخاب می شوند، باید در دوره بعد جزو نفقات آخر باشند و افرادی که

قدم چهارم | روش های جذب اعضای جدید

یکی از مواردی که باید در اساسنامه مورد توجه قرار گیرد چگونگی جذب عضو جدید است. برخی از اقوام ممکن است از اول مخالف تاسیس این صندوق باشند اما در یک مقطعی بخواهند عضو شوند. بهتر است برای این که توان وام دهی صندوق افزایش یابد و امکان جایگزینی اعضای جدید با کسانی که احیاناً وسط کار از صندوق خارج می شوند وجود داشته باشد، راهی برای جذب اعضای جدید پیش بینی کنید. در حالت معمول اعضای جدید می توانند با پرداخت کلیه حق عضویت به صورت یک جا، به عضویت در آیند. ولی بهتر است تا مدتی حق رای دادن نداشته باشند یا این که نصف مبلغ حق عضویت را همان ابتدای کار پرداخت و درخواست وام کنند. یا اعضای جدید می توانند روند سال ابتدایی مجمع را ادامه دهند یعنی با همان حق عضویت سال اول عضو شوند و تا سقف وام اولیه وام بگیرند. به این ترتیب می توان از محل مبلغ جمع اداری شده مبالغ مناسبی را به سایر اعضای صندوق اختصاص داد. یکی از توصیه های مهم برای بقا و ادامه فعالیت صندوق های خانوادگی این است که اعضای صندوق جلسات منظم ماهانه تشکیل دهند و از نظرات همه در پیشبرد کار ها استفاده شود. تجربه نشان داده منفعل شدن این جلسات کم کم باعث می شود کار صندوق هم با رکود مواجه شود.

دوره قبل آخرین وام ادریافت کرده اند، باید در دوره بعدی جزو اولین ها باشند تا هم عدالت رعایت شود و هم به قول معروف خواب پول شان جبران شود. در هر صورت می توان در مواقعی که یکی از اعضا فشار مالی شدید احساس کند، با رضایت تمامی افراد وام به او تعلق بگیرد.

قدم پنجم | استفاده از نرم افزار های موجود برای مدیریت صندوق

قادر هستند برای اعضا به تعداد نامحدود حساب افتتاح کنند. بعضی از آن ها قابلیت ارائه گزارش کار کرد حساب صندوق بر اساس محدوده تاریخ و چاپ لیست را دارند. مدیر در این نرم افزار ها می تواند ببیند چه کسی پرداخت خود را سر موقع انجام داده و چه کسی تاخیر داشته است. هر چقدر تعداد اعضای صندوق بیشتر شود، اهمیت استفاده از نرم افزار های مدیریت صندوق قرض الحسنه افزایش پیدا می کند. البته در حالت ساده تر می توان رسیدگی به این امور را با کمک فایل اکسل هم انجام داد.

با توجه به این موضوع که این صندوق ها با هدف قرض الحسنه تشکیل می شوند، نمی توان انتظار داشت که پرداخت مبلغ دستمزد یا حق الزحمه به اعضای مدیریت صندوق، از محل اندوخته صندوق باشد. برخی از صندوق ها به دلیل مشکلات مدیریتی و ایجاد دغدغه زیاد برای مدیران منحل می شوند. در صندوق هایی که از اعضای زیادی تشکیل شده، معمولاً کار رسیدگی به امور مالی، حساب و کتاب و پیگیری های پرداخت نیازمند وقت و انرژی زیادی خواهد بود. از طرفی برخی از اعضای صندوق به دلیل مشغله های مختلف زمان پرداخت قسط، تعداد قسط های باقی مانده و سایر موارد را فراموش می کنند. با توجه به این مسائل و همچنین هدف و نوع ارتباطات اعضای صندوق، پیشنهاد می شود که در زمان بررسی نحوه تشکیل صندوق استفاده از نرم افزار های مدیریت صندوق قرض الحسنه خانوادگی مختلف هم مورد بحث قرار بگیرد. با کمک انواع نرم افزار ها امکان پرداخت قسط و بدهی به صورت آنلاین برای اعضا فراهم شده و از مغایرت های احتمالی جلوگیری می کند. از طرف دیگر، این نرم افزار ها می تواند با ارسال پیامک به افراد برای پرداخت قسط هایشان و برندگان قرعه کشی، اطلاع رسانی کند. انواع گزارش های مختلف از گردش مالی و به روز رسانی اطلاعات حساب افراد هم در این نرم افزار ها برای کاربران وجود دارد. با کمک این نرم افزار ها از اتلاف وقت و هزینه جلوگیری شده و نیازی به استخدام نیرو های کاری برای مدیریت امور صندوق نیست. همچنین کاربران با استفاده از این سامانه به راحتی می توانند اقساط خود را آنلاین و با استفاده از شبکه بانکی کشور پرداخت کنند که دیگر نیازی به تماس های مکرر مدیر نباشد. اعضا با استفاده از این سامانه می توانند وضعیت وام های دریافتی یا تعداد اقساط خود را در هر لحظه از شبانه روز زیر نظر گرفته و تمامی اطلاعات پرداخت خود را به روز رسانی کنند. اپلیکیشن های تخصصی تر